

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут педагогічний

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Ретроспективний аналіз ідей виховання і громадянської освіта особистості

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма Освітні, педагогічні науки

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри  
педагогіки та освітнього менеджменту

імені Богдана Ступарика

Протокол № 1 від “28” серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ - 2023

<b>1. Загальна інформація</b>	
<b>Назва дисципліни</b>	Ретроспективний аналіз ідей виховання і громадянської освіти особистості
<b>Викладач (-і)</b>	Кандидат педагогічних наук, доцент Салига Наталія Миколаївна
<b>Контактний телефон викладача</b>	57-00-11 0977576636
<b>E-mail викладача</b>	Natalii58@ukr.net
<b>Формат дисципліни</b>	очний
<b>Обсяг дисципліни</b>	90 годин 3 кредити
<b>Посилання на сайт дистанційного навчання</b>	<a href="https://d-learn.pnu.edu.ua/">https://d-learn.pnu.edu.ua/</a>
<b>Консультації</b>	Очні консультації за розкладом
<b>2. Анотація до навчальної дисципліни</b>	
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни «Ретроспективний аналіз ідей виховання і громадянської освіти особистості» є ознайомлення майбутніх викладачів із шляхами розвитку теорії і практики в умовах різних суспільно-економічних формацій, історико-методологічними аспектами дослідження громадянської освіти, що сприяє виробленню об'єктивного ставлення до педагогічної спадщини, дозволяє критично використовувати досвід минулого в сучасних умовах, дає можливість простежити генезис багатьох педагогічних проблем і явищ, допомагає забезпечити оволодіння кращими здобутками зарубіжної та української педагогіки, уміннями їх творчо застосовувати у практичній і науковій діяльності, розкривати свій творчий потенціал.</p> <p>У рамках даного курсу студенти набувають навичок здійснювати ретроспективний аналіз концепції громадянської освіти, здобутки світової та української педагогіки, застосовувати їх в національному закладі освіти; здійснювати порівняльний аналіз різних підходів до громадянської освіти педагогічних працівників в Україні та в країнах західної Європи, аналізувати історико-педагогічну літературу з метою осмислення різних історико-методологічних підходів; здійснювати науково-пошукову діяльність, розвивати свій творчий потенціал; розкривати як спільні закономірності, так і специфічні ознаки, притаманні розвиткові освіти, вихованню та педагогіки різних народів світу.</p>	
<b>3. Мета та цілі навчальної дисципліни</b>	
<p>Мета вивчення курсу передбачає формування у майбутніх викладачів системи знань щодо основних принципів та історико-методологічних аспектів дослідження громадянської освіти, етапів педагогічної думки та науки, наукового світогляду, педагогічного мислення, знання традицій українського народу з виховання національної свідомості, вироблення творчих умінь застосувати історико-педагогічні знання у практичній діяльності. На основі цього досвіду формувати загальнолюдські цінності, національну свідомість, національну гідність.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є опанування майбутніми викладачами досягнень світової цивілізації в галузі педагогічної науки та надбань української педагогічної думки, народної педагогіки, багатотомових педагогічних традицій українського народу.</p>	
<b>4. Програмні компетентності та результати навчання</b>	
Результатом вивчення дисципліни має бути сформованість таких компетентностей:	

Загальні компетентності:

- ЗК 1.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.  
**ЗК 2.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.  
**ЗК 4.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.  
**ЗК 7.** Здатність до міжособистісної взаємодії.  
**ЗК 8.** Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.  
**ЗК 9.** Здатність працювати в міжнародному контексті

Фахові компетентності:

- СК 3.** Здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості студентів у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти.  
**СК 7.** Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.  
**СК 8.** Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах

Програмні результати:

- РН 3.** Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію.  
**РН 6.** Розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проекти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм.  
**РН 9.** Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність.

**5. Організація навчання курсу**

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
семінарські заняття / практичні	18
самостійна робота	90

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ Вибірковий
1	015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)	перший	Обов'язковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
<b>Тема 1.</b> Ідеї виховання і громадянської освіти в зарубіжній	Лекційне, практичне заняття	[1;5;8;12; 14;15;16;20]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватис	Максимальна оцінка - 5 балів	До наступного заняття

педагогіці 1.Зародження ідей виховання та громадянської освіти в працях античних філософів. 2. Філософсько-педагогічна думка епохи Відродження про виховання та громадянську освіту.			я до практичного заняття.		за розкладом
<b>Тема 2.</b> Проблема виховання у творчій спадщині педагогів епохи Просвітництва	Практичне заняття	[1;7;10;11;15;16;17]	Підготувати ся до практичного заняття	Максимальна оцінка - 5 балів	До наступного заняття за розкладом
<b>Тема 3.</b> Проблеми виховання та громадянського суспільства в педагогічній думці Західної Європи у ХІХ ст. 1. Педагогічні погляди Й.Песталоцці. 2.Педагогічна система А.Дістервега. 3.Педагогічна теорія Й.Гербарта. 4.Педагогічне вчення Ф.Фребеля, Д.Дьюї, С.Френе.	Лекційне, практичне заняття	[2;4;6;8;11;13;20]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття.	Максимальна оцінка – 5 балів	До наступного заняття за розкладом
<b>Тема 4.</b> Еволюція ідеї національної школи та національного виховання в педагогічній думці Галичини (1772-1939 рр.) 1. Поширення ідей виховання та громадянської освіти у Галичині 2. Проблеми виховання та громадянської освіти на сторінках	Лекційне, практичне заняття				

педагогічних журналів Галичини в контексті сучасності 3.Ідеї громадянського виховання у творчій спадщині галицьких педагогів.					
<b>Тема 5.</b> Теоретичний аналіз громадянської освіти педагогічних працівників 1. Категоріальний апарат громадянської освіти 2. Концепція громадянської освіти та виховання 3. Сутність та зміст громадянської освіти	Лекційне, практичне заняття	[2;3;4;6;11;14]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття.	Максимальна оцінка– 5 балів	До наступного заняття за розкладом
<b>Тема 6.</b> Навчання історії й громадянської освіти як чинник формування національної й громадянської ідентичності майбутніх викладачів ЗВО 1.Сутність громадянської ідентичності. 2. Розвиток громадянської освіти в управлінні ЗВО в Україні та в країнах Західної Європи	Лекційне, практичне заняття	[3;4;6;11;14]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття.	Максимальна оцінка– 5 балів	До наступного заняття за розкладом
<b>Тема 7.</b> Праксіологічний аналіз проблеми громадянської освіти педагогічних працівників в управлінні ЗВО в Україні 1. Практика	Лекційне, практичне заняття	[2;3;4;6;11;14]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття.	Максимальна оцінка– 5 балів	До наступного заняття за розкладом

<p>організації громадянської освіти педагогічних працівників в країнах Західної Європи</p> <p>2. Порівняльний аналіз підходів до громадянської освіти педагогічних працівників в Україні та в країнах західної Європи.</p> <p>2. Рекомендації щодо оптимізації громадянської освіти педагогічних працівників в Україні.</p>					
<p><b>Тема 8.</b> Історико-методологічні аспекти дослідження громадянської освіти</p> <p>1. Форми та методи громадянської освіти</p> <p>2. Принципи дослідження громадянської освіти та виховання</p>	<p>практичне заняття</p>	<p>[2;3;4;6;11]</p>	<p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття</p>	<p>Максимальна оцінка – 5 балів</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>
<p><b>Тема 9.</b> Шляхи формування громадянськості в освітньому процесі ЗВО</p> <p>1. Освітні ресурси розвитку громадянськості.</p> <p>2. Умови розвитку громадянськості.</p> <p>3. Чинники розвитку громадянськості</p>	<p>практичне заняття</p>	<p>[2;3;4;6;11;14]</p>	<p>Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття</p>	<p>Максимальна оцінка – 5 балів</p>	<p>До наступного заняття за розкладом</p>

## 6. Система оцінювання курсу



роботу (10 балів).

## 7. Політика курсу

Неприпустимі плагіат та списування.

Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Пропуски практичних занять відпрацьовуються наступним чином: опрацювання теми, а також виконання вправ із теми.

Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше 50% занять, він повинен скласти тести і тільки тоді буде допущений до складання заліку.

Обов'язковим є для отримання заліку відвідування більше 50% занять, написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.

Опрацювання теоретичного матеріалу, проходження тестування в дистанційній формі навчання, виконання індивідуальних творчих завдань.

Опрацювання і підготовка до дискусій з приводу обговорення праць педагогів минулого, викладеного в хрестоматіях для самостійної роботи.

Засвоєння пропущеної теми з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю.

Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).

Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій.

Поточні незадовільні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному чи семінарському занятті перездається викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.

## 8. Рекомендована література

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України: підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ: Либідь, 2006. 424 с.

2. Громадянська освіта : теорія і методика навчання : [посібник для студентів вищих навчальних закладів]. Київ : Етна-1, 2018. 174 с.

3. Горпинюк В. Соціально-професійне самовизначення молоді як рушійної сили середнього класу в громадянському суспільстві. Освіта і управління. 2021. Т. 14. № 2-3. С. 7–15.

4. Грязнов І.О. Ідеї виховання громадянськості в сучасних умовах педагогічної діяльності. Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика». Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2018. Випуск 10. С. 16 – 20.

5. Дроб'язко П.І. Українська національна школа: витоки і сучасність: посібник. Київ: Академія, 1997. 181 с.

6. Жадько О. Роль громадянської освіти як вимога сучасності. Теорія та методика навчання та виховання. 2008. № 22. URL: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/znpkhnpu\\_ttmniv/2008\\_22/09.htm](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpkhnpu_ttmniv/2008_22/09.htm)

7. Живодьор В.Ф. З історії національного шкільництва: навчально-методичний посібник. Київ: ІЗМН, 1998. 144 с.

8. Зайченко І.В. Історія педагогіки: у двох книгах. Київ: Видавничий дім Слово, 2010. Кн. II: Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. 2010. 132 с.

9. Завгородня Т.К. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник / Т.К. Завгородня, Л.М. Прокопів, І.В. Стражнікова. - Івано-Франківськ, 2014. – 160 с.

10. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с.

11. Іванов М. Політична та громадянська освіта як важливі засоби реалізації демократичного потенціалу виборчого процесу в сучасній Україні. Політичні науки. 2005. № 27. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2006/40-27-3.pdf>

12. Історія зарубіжної педагогіки: конспект лекцій / Упорядники: Л.В. Маляр, М.І. Кухта. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. 64 с.
13. Історія української школи та педагогіки в матеріалах та документах/За ред.В.Г.Кременя. Кривий Ріг:Видавництво "Кривбасавтоматика плюс", 2012. 644 с.
14. Кизенко В. Громадянська освіта і виховання – основа громадянського суспільства // Біологія і хімія в рідній школі. 2015. № 1. С. 34–37
15. Клепко С. Громадянська освіта: утопії, моделі, філософії / С. Клепко // Наук. і освітня методології та практики. Київ : ЦГО НАН України. 2020. С. 409–424.
- 16.Коваленко Є.І. Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. *Хрестоматія: навч. посіб.*Заг.ред.Є.І.Коваленко. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.
17. Кравець В. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва: навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. Тернопіль, 1996. 436 с.
18. Кравець В. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття: навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. Тернопіль, 1996. 290с.
19. Кравець В. Історія української школи і педагогіки: навч.посібник для студентів педагогічних навчальних закладів та університетів.Тернопіль, 1994. 358 с.
- 20.Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.) Упоряд. Л.Д.Березівська та ін. Київ: Наук. світ, 2003. 418 с.
21. Мосіяшенко В.А., Задорожна Л.В., Курок О.І. Історія педагогіки України в особах: навч. посібник. В. А. Мосіяшенко, Л. В. Задорожна, О. І. Курок.Суми: ВТД "Університетська книга", 2005. 266 с.
22. Нагачевська З.І. Педагогічна думка і просвітництво в жіночому русі Західної України(друга половина ХІХ ст.. – 1939 р.) : монографія. Прикарпатський національний ун-т ім.Василя Стефаніка. Івано-Франківська: Підприємець Третяк І.Я., 2007. 764 с.
- 23.Радул О. Історія педагогіки України Х-ХУІ століть: Персоналії. Навчальне видання. Київ: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2005. 238 с.
24. Сбруєва А.А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: навч. посібник. А.А.Сбруєва, М.Ю.Рисіна. Суми: СумДПУ, 2000. 208 с.
25. Скільський Д. М. Історія української педагогіки : ілюстр навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 340 с.
26. Ступарик Б.М. Національна школа: витоки, становлення: навчально-методичний посібник. Київ: ІЗМН, 1998. 336 с.
27. Українська педагогіка в персоналіях: У двох книгах/ за ред. О.В. Сухомлинської. К.: Либідь, 2005. Кн. 1. 622 с.; Кн. 2. 550 с
28. Улюкаєва. І.Г. Історія дошкільної педагогіки:підручник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2016. 424 с.
29. Чирва Г. М. Історичні передумови становлення сучасної вищої освіти в Україні. Право та державне управління, 2019, №2, Т.2. С.152-159.
30. Човрій С. Ю. Історія педагогіки. Історія вітчизняної педагогіки : методичні рекомендації щодо виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» денної та заочної форм навчання. Мукачево : МДУ, 2022. 70 с.

Викладач:



Н.М.Салига